

Protokół

z VIII posiedzenia Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski,
w dniu 26 lutego 2003 roku.

Posiedzenie odbyło się w gmachu Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie. W posiedzeniu uczestniczyli członkowie Komisji – według załączonej listy obecności (zał. 1.).

Obrady prowadził dr Maksymilian Skotnicki, przewodniczący Komisji.

Obrady odbywały się według następującego porządku dnia:

1. Zagajenie
2. Przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia
3. „Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców” (akceptacja zaktualizowanego wydania)
 - a) wprowadzenie do dyskusji: A. Czerny, M. Zych
 - b) Recenzenci: 1. M. Skotnicki,
2. S. Kacieszchenko – weryfikacja i uzupełnienia
4. Sprawozdanie z VII Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych
5. Dyskusja nad częściowym wydaniem nazewnictwa świata
6. Sprawy różne

Ad. 1. Posiedzenie komisji otworzył Główny Geodeta Kraju Jerzy Albin witając wszystkich przybyłych, a następnie wręczając nominację na członka Komisji Panu Markowi Makowskiemu reprezentującemu Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Główny Geodeta Kraju niestety nie mógł dłużej uczestniczyć w posiedzeniu Komisji ze względu na pilne sprawy. Następnie Przewodniczący Komisji M. Skotnicki przejął prowadzenie posiedzenia.

Ad. 2. Jako punkt 2 posiedzenia został rozpatrzony punkt 4 z porządku obrad.

Pani E. Wolnicz-Pawłowska przedstawiła sprawozdanie z VII Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych, która odbyła się w dniach 27 sierpnia – 5 września 2002 r. w Berlinie. W Konferencji uczestniczyło około 400 osób z 90 krajów i organizacji międzynarodowych (Międzynarodowej Organizacji Hydrograficznej – IHO,

Międzynarodowej Organizacji Standardów – ISO, Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej – ICA, Międzynarodowej unii Geograficznej – IGU, Międzynarodowego Handlowego Stowarzyszenia Kartograficznego – IMTA, oraz Banku Światowego).

Delegacja polska uczestniczyła w składzie: E. Wolnicz-Pawłowska – przewodnicząca delegacji, I. Krauze-Tomczyk, J. Gołaski i B. Czopek-Kopciuch.

Obrady prowadzono w formie sesji plenarnych (27-28 sierpnia i 3-5 września) oraz posiedzeń trzech komitetów technicznych. W sesji plenarnej przedstawione zostały przez poszczególne państwa raporty narodowe (I. Krauze-Tomczyk przedstawiła raport narodowy o działalności w zakresie standaryzacji nazw geograficznych w Polsce w latach 1998-2002) oraz sprawozdania Sekcji Regionalnych UNGEGN. Zajęto się też sprawą wprowadzania w życie rezolucji ONZ w zakresie standaryzacji nazw geograficznych oraz spotkaniom i konferencjom krajowym i międzynarodowym.

Obrady Pierwszego Komitetu: Programy Narodowe (29 sierpnia) dotyczyły standaryzacji narodowej i egzonimów. Delegacja polska przedstawiła następujące referaty: „Problemy standaryzacji naw wodnych” – E. Wolnicz-Pawłowska, „Nazwy geograficzne w kulturze narodowej” – E. Wolnicz-Pawłowska oraz „Adaptacja niemieckich nazw miejscowych” – B. Czopek-Kopciuch. Ponadto I. Krauze-Tomczyk zaprezentowała angielską i rosyjską wersję „Polskiego przewodnika toponimicznego dla wydawców map i innych użytkowników”.

Obrady Drugiego Komitetu: Programy Techniczne (30 sierpnia) dotyczyły baz danych toponimicznych, toponimicznych stron w Internecie oraz terminologii w standaryzacji nazw geograficznych. Delegacja polska przedstawiła referat „Cechy charakterystyczne obiektów nazewniczych oraz ich dynamika” – J. Gołaski.

Obrady Trzeciego Komitetu: Międzynarodowe Programy i Wymiana (2 września) dotyczyły raportów o programach wspomagających dotyczących wymowy nazw, obiektów wykraczających poza suwerenność jednego kraju, systemów pisma, edukacji, praktyki i współpracy międzynarodowej w zakresie toponimiki oraz nazw państw.

W dniach 26 sierpnia i 6 września odbyła się XXI Sesja UNGEGN. Poza sprawami związanymi z Konferencją przedstawiono sprawozdania Grup Roboczych (Grupa Robocza Nazwy Państw, Grupa Robocza Terminologia Toponimiczna, Grupa Robocza Systemy Latynizacji, Grupa Robocza Reklama i Finanse, Grupa Robocza Bazy Danych Toponimicznych, Grupa Robocza Kursy Toponimiczne oraz Grupa Robocza Ocena i Realizacja) za okres od 1998 roku (VII Konferencja w Nowym Jorku). Powołano również dwie nowe Grupy Robocze: Grupę Roboczą Egzonimy i Grupę Roboczą Wymowa.

Podczas Konferencji odbywały się spotkania Sekcji Regionalnych i Grup Roboczych UNGEGN. Członkowie polskiej delegacji uczestniczyli w posiedzeniu Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej, Sekcji Regionalnej Bałtyckiej oraz Grupy Roboczej Nazw Państw.

W związku z zakończeniem 5-letniej kadencji zostali wybrani nowi koordynatorzy 22 Sekcji Regionalnych UNGEGN na lata 2002-2007. Koordynatorem Sekcji Regionalnej Europy Środkowo-Wschodniej i Południowo-Wschodniej, do której należy Polska, zostały Czechy (Pavel Boháč) zastępując, dotychczas sprawującą tę funkcję, Estonię. Do Grupy Roboczej Nazwy Państw weszła ponownie Izabella Krauze-Tomczyk.

W ramach Konferencji zorganizowana została Wystawa Techniczna, na którą składały się: Wystawa Tematyczna, Wystawa Narodowa oraz Wystawa Komercyjna.

Celem Wystawy Tematycznej było przedstawienie genezy i rozwoju historycznego nazw geograficznych poprzez stulecia, oraz pokazanie korzyści dla społeczeństwa i gospodarki ze standaryzacji nazw geograficznych. Na wystawę składały się następujące działy: Historia i zmiany nazw geograficznych, Obszary wielojęzyczne, Systemy latynizacji, Egzonymy, Wymowa oraz Osobliwości. Dużym wyróżnieniem dla Polski było przyznanie pierwszej nagrody za wystawę w dziale Osobliwości za eksponat pt. „Kobieta w polskiej toponomastyce”.

W Wystawie Narodowej, w której uczestniczyły 33 kraje, przedstawiono dorobek w zakresie standaryzacji nazw geograficznych prezentując publikacje nazewnicze, opracowania kartograficzne, oraz struktury władz normalizacyjnych prezentowanych państw. Polska ekspozycja przygotowana przez GUGiK zatytułowana „Dorobek Polski w zakresie standaryzacji nazw geograficznych” pokazywała w formie posterów historyczne źródła nazewnictwa geograficznego, polskie oficjalne organy nazewnicze oraz publikacje standaryzowanych nazw na mapach (postery te zostały zaprezentowane członkom Komisji). Obok posterów wystawiono również polskie publikacje nazewnicze.

Tematem Wystawy Komercyjnej było nazewnictwo geograficzne w systemach informacji geograficznej i kartografii komputerowej.

Ad. 3. Jako ten punkt rozpatrzono punkt drugi porządku obrad. J. Ostrowski miał zastrzeżenia do kategorycznego stwierdzenia, jakie znalazło się w protokole, że publikacje Komisji nie będą odbiegać od stanowiska MSZ, lecz je wycofał po wyjaśnieniach Przewodniczącego.

A. Czerny zgłosił zastrzeżenie co do sformułowania o używaniu w nazwach terminu rodzajowego pisanego wielką literą. Po dyskusji zdecydowano się zmienić ostatnie zdanie z trzeciego akapitu na str. 5 protokołu z „Wyjątek stanowią tu mapy, na których te nazwy można umieszczać z terminem rodzajowym pisanym wielką literą” na zdanie następujące: „Wyjątek stanowią tu mapy, na których zwyczajowo nazwy te umieszcza się z terminem rodzajowym pisanym wielką literą.”

Po wprowadzeniu powyższej poprawki protokół z siódmego posiedzenia Komisji został przyjęty przez aklamację.

Ad. 4. Jako ten punkt rozpatrzono punkt trzeci porządku obrad. Początkową dyskusję wzbudziła treść komentarzy, jakie mają być umieszczane przy nazwach, co do których ma zastrzeżenia MSZ. Postanowiono, że dla wszystkich wątpliwości przy nazwach państw MSZ dostarczy swoje przypisy.

Następnie swoją recenzję wykazu przedstawił Przewodniczący M. Skotnicki. Zaproponował w niej m.in., aby głównie nie-geografowie zdecydowali, czy nie powinno się wydzielić (przy położeniu państw) z Ameryki Północnej Amerykę Środkową – oraz oddzielić Australię od Oceanii. M. Zych zaproponował, aby nie wydzielać dodatkowego regionu (kontynentu), tylko by w tych krajach północnoamerykańskich, które leżą w Ameryce Środkowej, przy położeniu podać informację „Ameryka Północna (Ameryka Środkowa)”. D. Kalisiewicz stwierdził natomiast, że położenie państw jest sprawą drugorzędną i może zostać obecny podział. Przewodniczący poddał najpierw pod głosowanie propozycję polegającą na wydzieleniu Ameryki Środkowej. Jednak pomysł ten nie zyskał poparcia członków (2 za, 11 przeciw, 4 wstrzymało się). Głosowano następnie propozycję umieszczenia informacji „Ameryka Północna (Ameryka Środkowa)”. Propozycja ta została zaakceptowana (7 głosów za, 5 przeciw, 5 wstrzymało się).

Kolejnym postulatem zawartym w recenzji M. Skotnickiego było połączenie części II wykazu (terytoria niesamodzielne) z częścią III (jednostki autonomiczne). Pomysł ten wywołał kolejną dyskusję. W jej trakcie pojawił się nawet trzeci pomysł (A. Karp) zakładający jednoczesne wydanie wykazu alfabetycznie według państw niepodległych, a jednostki niesamodzielne i autonomiczne znalazłyby się zaraz pod państwami, do których przynależą. J. Ostrowski opowiadał się natomiast za dotychczasowym podziałem wzbogaconym jednak o dwa indeksy: alfabetyczny państw, terytoriów niesamodzielnych i jednostek autonomicznych oraz indeksem przynależności politycznej terytoriów niesamodzielnych. W końcu głosowano nad trzema propozycjami: 1. zachować wykaz

trzyczęściowy wzbogacony jednak o wykaz alfabetyczny polskich nazw skróconych państw, terytoriów niesamodzielnych i jednostek autonomicznych; 2. połączyć część II i III wykazu pozostawiając bez zmian część I; 3. zrobić jednoczęściowy wykaz z terytoriami niesamodzielnymi i jednostkami autonomicznymi przypisanymi do państw. W głosowaniu propozycja pierwsza uzyskała 12 głosów, druga 1 głos, a trzecia 4 głosy. Tak więc postanowiono zachować układ trzyczęściowy wzbogacony dodatkowo o alfabetyczny wykaz polskich nazw skróconych państw, terytoriów niesamodzielnych i jednostek autonomicznych.

Dalszą dyskusję spowodowało wprowadzenie do wykazu indeksu nazw. Pojawiły się propozycje, aby w tym indeksie znalazły się również nazwy oficjalne (nie dyskutowano tej propozycji) oraz aby indeks zawierał stolicę (tu w głosowaniu za wzbogaceniem indeksu o wykaz polskich nazw stolic było 15 członków Komisji, a 2 wstrzymało się). W kolejnym głosowaniu członkowie Komisji opowiedzieli się za oddzielnym indeksem dla państw, terytoriów niesamodzielnych i jednostek autonomicznych oraz oddzielnym dla ich stolic (8 osób za, 6 przeciw, 3 wstrzymały się).

Kolejnym zagadnieniem poruszonym w recenzji M. Skotnickiego była wymowa nazw; ustalono, że podane będzie źródło, skąd zaczerpnięta została ta wymowa.

W głosowaniu postanowiono usunąć nazwy mieszkańców Sahary Zachodniej (Saharyjczyk, Saharyjka, Saharyjczycy) – 7 osób za usunięciem, 4 przeciw, 6 wstrzymało się.

W swojej recenzji S. Kaciszczenko zwróciła uwagę na zmianę nazwy państwa Jugosławia na Serbia i Czarnogóra, przy czym nie istnieje obecnie długa forma nazwy tego kraju. Za wprowadzeniem nowej nazwy Serbia i Czarnogóra głosowali wszyscy członkowie Komisji. Komisja ustaliła również, przez aklamację, że dla państw mających nazwy dwuczłonowe rozdzielone spójnikiem „i” (np. Serbia i Czarnogóra, Bośnia i Hercegowina, Trynidad i Tobago) nie będzie podawana nazwa ich obywateli – w tych przypadkach stosować należy sformułowanie typu „obywatel Serbii i Czarnogóry”.

Swoje uwagi do wykazu zgłosił również A. Markowski. Jego wątpliwości budziło kilka nazw mieszkańców stolic. W głosowaniu Komisja postanowiła zachować formę kabulka (10 za, 1 przeciw, 6 wstrzymało się), zachować formę brukselka (10 za, 2 przeciw, 5 wstrzymało się), wprowadzić formę berlinka i jako alternatywną (na drugim miejscu) berlinka (15 za, 2 przeciw).

M. Makowski przedstawił rozbieżności wykazu nazw z nazwami używanymi przez MSZ. Podkreślił, że nastąpiło duże zbliżenie stanowisk, i że obecnie istnieje tylko kilka takich rozbieżności. Do wszystkich tych nazw MSZ przekaże swoje przypisy, które zostaną zamieszczone w wykazie. Komisja jednogłośnie przyjęła także zaproponowaną przez MSZ

zmianę nazwy Republika Iracka na Republika Iraku, związaną ze zmianą oficjalnej nazwy tego państwa.

Zastrzeżenia budził przepis dotyczący Cypru Północnego. Zgodnie z sugestią Przewodniczącego Komisja przegłosowała (11 głosów za, 6 przeciw) zapis w formie „uznany tylko przez Turcję”.

Wątpliwości wzbudził też podział krajów na kontynenty, a dokładniej przypisywanie do poszczególnych kontynentów tych państw, które leżą w dwóch częściach świata. Dyskusję wywołało położenie Rosji. Logiczne przypisanie jej zarówno do Europy jak i Azji spowodowało, że zaczęto się zastanawiać, co zrobić z pozostałymi krajami leżącymi na dwóch kontynentach – w sumie takich państw jest kilkanaście. Część członków uważała, że w takim razie należy we wszystkich analogicznych przypadkach podawać podwójną przynależność do kontynentu, inni uważali natomiast, że taka informacja powinna znaleźć się tylko przy wybranych krajach. Najpierw zgodzono się, aby nie podawać podwójnej przynależności do kontynentów w przypadku tych państw, których tylko niewielkie, głównie wyspiarskie, części leżą na innym kontynencie niż główny obszar kraju (np. dla Stanów Zjednoczonych z Hawajami w Oceanii, Hiszpanii z wyspami i enklawami w Afryce, Grecji z wyspami przybrzeżnymi w Azji). Po tej redukcji pozostało jeszcze sześć państw leżących na dwóch kontynentach: Egipt, Indonezja, Kazachstan, Panama, Rosja i Turcja. W pierwszym głosowaniu członkowie Komisji 12 głosami za i 5 wstrzymującymi się uznali aby dla Egiptu, Kazachstanu, Rosji i Turcji podać podwójną przynależność do kontynentów. W drugim głosowaniu ustalono, że dla Panamy i Indonezji podany zostanie tylko jeden kontynent (8 głosów za, 5 przeciw, 3 wstrzymujące się). Ustalono również, że głównym (pierwszym) kontynentem będzie ten, na którym znajduje się stolica danego kraju.

Następnie Komisja przegłosowała wprowadzenie nowych nazw do wykazu jednostek autonomicznych. Przez aklamację wprowadzono następujące egzonimy:

- Prowincja Autonomiczna Kosowo i Metohija
- Prowincja Autonomiczna Wojwodina
- Region Autonomiczny na Muzułmańskim Mindanao, oraz nazwa skrócona Muzułmańskie Mindanao
- Górsko-Badachszański Okręg Autonomiczny, oraz nazwa skrócona Górski Badachszań.

Na zakończenie omawiania tego punktu obrad M. Makowski zobowiązał się w imieniu MSZ dostarczyć ostateczne wersje kilku spornych jeszcze nazw do dnia 12 marca 2003 r., a A. Czerny i M. Zych zobowiązali się wnieść wszystkie poprawki do wykazu (prócz zmian

wprowadzonych przez Komisję i szczegółowych poprawek, m. in. literówek, przedstawionych w recenzjach – także poprawki zgłaszane przez innych członków Komisji, np. uzupełnienie dot. mieszkańców Tajpej), do dnia 19 marca 2003 r. - tak, aby możliwe było jak najszybsze wydanie omawianej publikacji.

Ad. 5. Przewodniczący zadał pytanie członkom Komisji, czy wykaz „Nazwy geograficzne świata” wydawać w częściach. Do tej pory opracowano już m. in. w pełni wykazy dla obu Ameryk, Australii i Oceanii. Można by zatem wydać zeszyty z tymi nazwami w formie roboczej - i rozprowadzić je wśród zainteresowanych instytucji i osób. Uwagi zgłoszone przez tych użytkowników byłyby cenne przy opracowywaniu całości. Członkowie Komisji jednogłośnie przychyliłi się do propozycji Przewodniczącego.

Ad. 6. Z powodu braku czasu punkt ten nie został rozpatrzony.

Wstępnie ustalono, że następne posiedzenie Komisji odbędzie się 2 kwietnia 2003 roku.

Na tym posiedzenie zakończono.

Protokółował:

mgr Maciej Zych

Sekretarz Komisji

mgr Izabella Krauze-Tomczyk

Przewodniczący Komisji

dr Maksymilian Skotnicki